

LATINALAINEN AMERIKKA JA KARIBIAN ALUE

EU:n suhteet Latinalaiseen Amerikkaan ja Karibian alueeseen ovat monitahoiset, ja niitä ylläpidetään eri tasoilla. EU toimii yhdessä koko alueen kanssa valtionpäämiesten tai hallitusten päämiesten välisten huippukokousten kautta, ja sopimukset ja poliittinen vuoropuhelu sitovat EU:n Karibian alueeseen, Keski-Amerikkaan, Andien yhteisöön, Mercosuriin ja yksittäisiin valtioihin.

OIKEUSPERUSTA

- Euroopan unionista tehdyn sopimuksen V osasto (EU:n ulkoinen toiminta)
- Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen I–III ja V osasto (yhteinen kauppapolitiikka, kehitysyhteistyö ja humanitaarinen apu sekä kansainväliset sopimukset).

ALUEIDEN VÄLISET SUHTEET

A. Huippukokoukset

EU:n ja Latinalaisen Amerikan ja Karibian maiden ensimmäinen huippukokous pidettiin Rio de Janeirossa kesäkuussa 1999. Kokouksessa perustettiin alueiden välinen strateginen kumppanuus. Viimeisin kahden vuoden välein järjestettävistä huippukokouksista pidettiin kesäkuussa 2015 Brysselissä. Se oli toinen EU:n ja Latinalaisen Amerikan ja Karibian valtioiden yhteisön (Comunidad de Estados Latinoamericanos y Caribeños, CELAC) välinen huippukokous. Huippukokoukset vahvistavat alueiden välisiä yhteyksiä korkeimmalla tasolla, ja niissä käsitellään merkittäviä alueiden välisiä ja kansainvälisiä kysymyksiä. Keskusteluissa on keskitytty sellaisiin aiheisiin kuin demokratia, ihmisoikeudet, köyhyyden torjunta, sosiaalisen yhteenkuuluvuuden, innovoinnin ja teknologian edistäminen sekä ympäristö ja ilmastonmuutos. Brysselin huippukokouksessa hyväksyttiin lyhyt poliittinen julistus, pidempi julistus kumppanuuden eri näkökohdista sekä EU:n ja CELACin toimintasuunnitelma, joka perustui viimeaikaisissa huippukokouksissa määriteltyihin painopisteisiin. Suunnitelmassa on kymmenen painopistealuetta alueiden väliselle yhteistyölle:

- tiede, tutkimus, innovointi ja teknologia
- kestävä kehitys, ympäristö, ilmastonmuutos, biologinen monimuotoisuus ja energia
- alueellinen yhdentyminen ja yhteyksien luominen sosiaalisen osallisuuden ja yhteenkuuluvuuden edistämiseksi

- muuttoliike
- koulutus ja työllisyys sosiaalisen osallisuuden ja yhteenkuuluvuuden edistämiseksi
- maailmanlaajuinen huumeongelma
- sukupuolikysymykset
- investoinnit ja yrittäjyys kestävän kehityksen hyväksi
- korkea-asteen koulutus
- kansalaisten turvallisuus.

EU:n ja CELAC:n huippukokousta, joka oli määrä pitää El Salvadorissa lokakuussa 2017, on lykätty tuonemmaksi. Näiden kahden alueen ulkoministerit kokoontuivat Brysselissä 16. ja 17. heinäkuuta 2018. He antoivat julistuksen, jossa keskityttiin kahden alueen välisen yhteistyön vahvistamiseen kansainvälisillä foorumeilla.

B. Parlamentaarin ulottuvuus

Säännöllinen yhteydenpito Euroopan parlamentin ja Latinalaisen Amerikan parlamentaarikkojen välillä alkoi vuonna 1974, jolloin järjestettiin ensimmäinen 17:stä parlamenttien välisestä kokouksesta. Se oli ensimmäinen ja monen vuoden ajan ainoa foorumi säännölliselle poliittiselle vuoropuhelulle Euroopan ja Latinalaisen Amerikan välillä. Vuonna 2006 alueiden välisen strategisen kumppanuuden parlamentaarinen toimielin, EU:n ja Latinalaisen Amerikan parlamentaarinen edustajakokous (EUROLAT), korvasi parlamenttien väliset kokoukset. EUROLAT on foorumi, jossa voidaan käsitellä, seurata ja tarkastella kaikkia kumppanuuteen liittyviä asioita. Siihen kuuluu 150 jäsentä: 75 jäsentä Euroopan parlamentista ja 75 jäsentä Latinalaisen Amerikan alueellisten ryhmittymien parlamenteista, mukaan luettuina Latinalaisen Amerikan parlamentti (Parlatino), Andien parlamentti (Parlandino), Keski-Amerikan parlamentti (Parlacen) ja Mercosurin parlamentti (Parlasur) sekä Chilen ja Meksikon kongressit. Vuodesta 2006 EUROLAT on pitänyt 11 täysistuntoa, joista viimeisin oli syyskuussa 2018.

SUHTEET ALUEELLISIIN RYHMITTYMIIN

A. Keski-Amerikka (Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras, Nicaragua ja Panama)

Unionin suhteet Keski-Amerikan valtioihin perustuvat ”San Josén vuoropuheluun”. Vuonna 1984 aloitettu vuoropuhelu on sittemmin laajentunut muun muassa taloudelliseen ja sosiaaliseen kehitykseen, muuttoliikkeeseen ja turvallisuuteen. Vuosina 1985 ja 1993 tehtyjen kahden ensimmäisen yhteistyösopimuksen jälkeen vuonna 2003 allekirjoitettiin poliittista vuoropuhelua ja yhteistyötä koskeva sopimus, jossa yhteistyön piiriin lisättiin useita uusia aloja. Kesäkuussa 2012 allekirjoitettu assosiaatiosopimus oli EU:n ensimmäinen tämän tyyppinen alueiden välinen sopimus. Euroopan parlamentti ratifioi sopimuksen joulukuussa 2012. Sopimuksessa vahvistetaan tavoitteeksi kehittää etuoikeutettu poliittinen kumppanuus, joka perustuu arvoihin, periaatteisiin ja yhteisiin tavoitteisiin sekä ihmisoikeuksien vahvistamiseen, köyhyyden vähentämiseen, eriarvoisuuden torjumiseen, konfliktien estämiseen ja

hyvän hallintotavan, turvallisuuden, alueellisen yhdentymisen ja kestävän kehityksen edistämiseen. Assosiaatiosopimuksella myös vapautetaan teollisuustuotteiden ja kalatalousalan tuotteiden kauppaa sekä poistetaan suurin osa maataloustuotteiden tulleista. Sen kauppaa koskeva luku tuli väliaikaisesti voimaan vuonna 2013 (voimaantulopäivä vaihteli maittain). Euroopan parlamentin ja Parlacenin jäsenistä sekä Costa Rican ja Panaman parlamenttien jäsenistä koostuva parlamentaarinen assosiaatiovaliokunta seuraa sopimuksen täytäntöönpanoa.

B. Andien yhteisö (Bolivia, Ecuador, Kolumbia ja Peru)

EU on pitänyt säännöllisesti yhteyttä Andien maihin vuodesta 1969, jolloin perustettiin Andien ryhmä (jota alettiin sittemmin kutsua Andien yhteisöksi). Vuonna 1983 allekirjoitettiin ensimmäinen yhteistyösopimus, jota seurasi laajempi yhteistyötä koskeva puitesopimus vuonna 1993. Joulukuussa 2003 alueet allekirjoittivat poliittista vuoropuhelua ja yhteistyötä koskevan sopimuksen, jossa yhteistyön piiriin lisättiin useita uusia aloja, mutta se ei ole tullut vielä voimaan. Neuvottelut assosiaatiosopimuksesta alkoivat kesäkuussa 2007 ja johtivat lopulta monenväliseen kauppasopimukseen Perun ja Kolumbian kanssa maaliskuussa 2010. Kesäkuussa 2012 allekirjoitettu kauppasopimus, jonka Euroopan parlamentti ratifioi joulukuussa 2012, tuli voimaan Perun osalta 1. maaliskuuta 2013 ja Kolumbian osalta 1. elokuuta 2013. Sopimuksella vapautetaan teollisuustuotteiden ja kalatalousalan tuotteiden kauppa kymmenessä vuodessa kokonaan (suurin osa tulleista poistetaan sen voimaantulon yhteydessä) ja parannetaan maataloustuotteiden markkinoillepääsyä. Sopimuksen piiriin kuuluvat julkiset hankinnat, investoinnit, ihmisoikeudet sekä työ- ja ympäristönormit. Ecuador liittyi kauppasopimukseen 1. tammikuuta 2017.

C. Mercosur (Argentiina, Brasilia, Paraguay ja Uruguay)

EU ja vuonna 1991 perustetut eteläiset yhteismarkkinat (Mercado Común del Sur, Mercosur) ovat pitäneet yllä toimielinten välisiä suhteita vuodesta 1992. Vuonna 1995 ne allekirjoittivat alueiden välisen puitesopimuksen, jossa otettiin käyttöön säännöllinen poliittinen vuoropuhelu ja määriteltiin kauppaa ja taloudellista yhteistyötä koskevat tavoitteet ja toimintamallit myös esimerkiksi investointien edistämisen, liikenteen, ympäristön sekä tieteen ja teknologian aloilla.

Neuvottelut assosiaatiosopimuksesta, johon sisältyy poliittinen vuoropuhelu, yhteistyö ja vapaakauppa, käynnistettiin vuonna 1999. Neuvottelut keskeytettiin vuonna 2004 ja aloitettiin uudelleen vuonna 2010. Niissä keskityttiin politiikkaa ja yhteistyötä käsitteleviin lukuihin sekä kauppaa koskevan luvun normatiiviseen osaan (alkuperäsäännöt jne.), mutta ne jumiutuivat uudestaan vuonna 2012. Kuitenkin sen jälkeen, kun osapuolet vahvistivat sitoumuksensa pyrkiä pääsemään sopimukseen, ne vaihtoivat tavaroiden, palvelujen ja julkisten hankintojen markkinoillepääsyä koskevia tarjouksia toukokuussa 2016, ja neuvottelut aloitettiin uudelleen. Molempien osapuolten sitoutumisesta huolimatta tavoitetta päästä sopimukseen assosiaatiosopimuksesta vuoden 2017 loppuun mennessä ei saavutettu, ja neuvotteluja jatketaan vuonna 2018. Parlamentti on ilmaissut useaan otteeseen tukensa kunnianhimoiselle ja tasapainoiselle sopimukselle, jossa otetaan huomioon molempien alueiden talouden aloille arkaluontoiset kysymykset.

D. Karibian alue

EU:lla on perinteisesti ollut tiiviit suhteet Karibian alueen kanssa. Tämä johtuu suurelta osin joidenkin Euroopan maiden siirtomaa-aikaisesta historiasta alueella. Monet näistä maista ovat yhä läsnä alueella merentakaisten maiden ja alueiden kautta. EU:n ja Karibian alueen suhteita muovaavat useat päällekkäiset toimielinkehykset. Tärkeimmät niistä ovat 79 Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren alueen valtion kanssa vuonna 2000 allekirjoitettu Cotonoun sopimus ja EU:n ja Cariforumin vuonna 2008 allekirjoittama talouskumppanuussopimus. EU:n merkittävin kumppani alueiden välisessä vuoropuhelussa on Cariforum. Järjestön 16 jäsenestä 14 – Antigua ja Barbuda, Bahama, Barbados, Belize, Dominica, Grenada, Guyana, Haiti, Jamaika, Saint Kitts ja Nevis, Saint Lucia, Saint Vincent ja Grenadiinit, Suriname sekä Trinidad ja Tobago – on Karibian yhteisön (Caricom) jäseniä. Dominikaaninen tasavalta (Cotonoun sopimuksen ja talouskumppanuussopimuksen allekirjoittajamaa) ja Kuuba (jolla on erikoisasema) ovat myös jäseniä.

EU:n ja Karibian alueen suhteiden perustana on marraskuusta 2012 alkaen ollut EU:n ja Karibian yhteinen kumppanuusstrategia, joka tarjoaa jäsennellyn kehyksen laajemmalle ja syvällisemmälle vuoropuhelulle ja yhteistyölle. Strategiassa on määritelty viisi painopistealaa: alueellinen yhteistyö ja yhdentyminen, Haitin jälleenrakentaminen, ilmastonmuutos ja luonnonkatastrofit, rikollisuus ja turvallisuus sekä yhteinen toiminta alueiden välisillä ja monenkeskisillä foorumeilla ja maailmanlaajuisissa kysymyksissä.

Parlamenttien väliset suhteet ovat merkittävä osa EU:n ja Karibian alueen yhteyksiä. Alueellisten kokousten ja laajemman AKT:n ja EU:n yhteisen parlamentaarisen edustajakokouksen ohella vuoden 2008 talouskumppanuussopimuksella perustettiin EU:n ja Cariforumin parlamentaarinen sekavaliokunta seuraamaan sopimuksen täytäntöönpanoa. Valiokunta on kokoontunut kolmesti, viimeksi 31. lokakuuta – 1. marraskuuta 2017 Trinidad ja Tobagossa.

SUHTEET YKSITTÄISTEN MAIDEN KANSSA

A. Meksiko

EU:lla on ollut diplomaattisuhteet Meksikon kanssa vuodesta 1960 alkaen. Vuoden 1975 yhteistyösopimuksen ja laajemman vuonna 1991 tehdyn yhteistyötä koskevan puitesopimuksen jälkeen EU ja Meksiko tekivät EU:n ensimmäisen kumppanuussopimuksen Latalalaisen Amerikan valtion kanssa vuonna 1997. Taloudellisesta kumppanuudesta, poliittisesta yhteensovittamisesta ja yhteistyöstä tehdyllä sopimuksella virallistettiin poliittinen vuoropuhelu Meksikon kanssa ja laajennettiin yhteistyötä monille eri aloille, myös demokratian ja ihmisoikeuksien edistämiseen. Sopimuksella perustettiin myös EU:n ja Meksikon vapaakauppa-alue. Neuvottelut Meksikon kanssa tämän sopimuksen nykyaikaistamiseksi alkoivat toukokuussa 2016 ja ne johtivat 21. huhtikuuta 2018 periaatteelliseen yhteisymmärrykseen ajantasaistetun sopimuksen kauppaa koskevista luvuista.

Yhteydet Meksikoon ovat tiivistyneet entisestään vuonna 2009 perustetun strategisen kumppanuuden myötä. Meksiko on ainoa maa, jonka kanssa EU:lla on sekä assosiaatiosopimus että strateginen kumppanuus. Kumppanuus ilmentää

EU:n tunnustusta Meksikon kasvavalle taloudelliselle ja poliittiselle painoarvolle maailmassa. Sillä on kaksi tavoitetta: EU:n ja Meksikon yhteistyön ja koordinoinnin vahvistaminen monenkeskisellä tasolla maailmanlaajuisissa kysymyksissä sekä kahdenvälisen suhteiden ja aloitteiden poliittisen painoarvon lisääminen. Strategisen kumppanuuden aikana on järjestetty kolme EU:n ja Meksikon huippukokousta, joista viimeisin kesäkuussa 2015. EU:n ja Meksikon välillä käydään säännöllistä korkean tason vuoropuhelua eri aiheista, kuten ihmisoikeudet, turvallisuus ja lainvalvonta, talouskysymykset, ympäristö ja ilmastonmuutos. EU:n ja Meksikon parlamentaarinen sekavaliokunta on seurannut taloudellisesta kumppanuudesta, poliittisesta yhteensovittamisesta ja yhteistyöstä tehdyn sopimuksen toteuttamista vuodesta 2005.

B. Chile

Ensimmäinen yhteistyötä koskeva puitesopimus Chilen kanssa allekirjoitettiin vuonna 1990 Chilen palattua demokratian tielle. Säännöllinen poliittinen vuoropuhelu aloitettiin vuonna 1995. Vuonna 1996 allekirjoitetun kattavamman yhteistyötä koskevan puitesopimuksen jälkeen EU teki assosiaatiosopimuksen Chilen kanssa vuonna 2002. Sopimus koostuu kolmesta osa-alueesta: poliittista vuoropuhelua koskevasta luvusta, joka sisältää kansalaisyhteiskunnan ja Euroopan parlamentin ja Chilen parlamentin osallistumisen, yhteistyötä koskevasta luvusta, jossa määritellään EU:n ja Chilen yhteistyön alat kestävän taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristön kehityksen tukemiseksi, sekä tavaroita ja palveluja koskevan vapaakauppa-alueen perustaminen. Neuvottelut assosiaatiosopimuksen saattamisesta ajan tasalle aloitettiin marraskuussa 2017.

EU:n ja Chilen parlamentaarinen sekavaliokunta on seurannut assosiaatiosopimuksen toteuttamista vuodesta 2003.

C. Brasilia

Brasilia oli vuonna 1960 ensimmäinen Etelä-Amerikan valtio, joka tunnusti EEC:n ja perusti pysyvän edustuston Brysseliin. Seuraavina vuosina allekirjoitettiin useita yhteistyösopimuksia. Demokratian vakiinnuttua Brasiliassa kahdenväliset suhteet saivat uutta pontta, ja vuonna 1992 allekirjoitettiin laajempi yhteistyötä koskeva puitesopimus. Suhteet Brasiliaan ovat tiivistyneet siitä lähtien, mikä ilmentää Brasilian kasvavaa taloudellista ja poliittista painoarvoa maailmassa. EU:n ja Brasilian strateginen kumppanuus perustettiin vuonna 2007. Vuoden 2007 jälkeen on pidetty seitsemän EU:n ja Brasilian huippukokousta, joista viimeisin helmikuussa 2014. EU:n ja Brasilian yhteisessä toimintasuunnitelmassa vuosiksi 2012–2014 esitetään toimintaohjelma kumppanuuden tehostamiseksi viidellä alalla: rauha ja turvallisuus, kumppanuus talous-, sosiaali- ja ympäristöalalla kestävän kehityksen edistämiseksi, alueellinen yhteistyö, tiede, teknologia ja innovointi sekä ihmisten väliset yhteydet. EU:n ja Brasilian strategiseen kumppanuuteen sisältyy myös Brasilian kansalliskongressin ja Euroopan parlamentin välinen säännöllinen vuoropuhelu.

D. Kuuba

Kuuba oli vielä hiljattain ainoa alueen maa, joka ei ollut allekirjoittanut yhteistyö- tai assosiaatiosopimusta EU:n kanssa. Neuvottelut poliittista vuoropuhelua ja yhteistyötä koskevan sopimuksen tekemiseksi kuitenkin aloitettiin huhtikuussa 2014, ja ne

saatiin menestyksellisesti päätökseen 11. maaliskuuta 2016. Sopimus allekirjoitettiin 12. joulukuuta 2016, ja Euroopan parlamentti ratifioi sen 5. heinäkuuta 2017. Se voi tulla voimaan täysimääräisesti vasta kun kaikki EU:n jäsenvaltiot ovat ratifioineet sen. Sopimus sisältää kolme keskeistä lukua: poliittinen vuoropuhelu, yhteistyö ja alakohtainen vuoropuhelu sekä kauppa. EU:n ja Kuuban suhteet ovat vahvistuneet muutenkin, esimerkiksi korkean tason vierailujen ja virallisen poliittisen vuoropuhelun uudelleen käynnistämisen myötä.

Jesper Tvevad
05/2019

